

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

กุหลาบเป็นดอกไม้ที่มีความสวยงามยากที่จะหาดอกไม้ชนิดอื่นมาเปรียบเทียบกับได้ จนกระทั่งมีฉายาว่า “ราชินีแห่งดอกไม้” จึงเป็นดอกไม้ที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ กุหลาบยังมีคุณสมบัติที่ดีเด่นอีกหลายประการ เช่น มีหลายชนิดพันธุ์ สามารถใช้ประโยชน์ได้กว้างขวาง เช่น เป็นไม้กระถาง ไม้ตัดดอก ตกแต่งสถานที่ตลอดจนเป็นวัตถุดิบสำหรับกลั่นน้ำมันหอมระเหยและทำเป็นดอกไม้แห้ง ในการปลูกเป็นการค้าก็ยังได้เปรียบดอกไม้ชนิดอื่นหลายชนิด เป็นต้นว่า สามารถควบคุมการออกดอกได้ง่าย ซึ่งทำให้สามารถกำหนดการออกดอกให้ตรงกับเทศกาลได้ ทำให้อำนาจได้ราคาดี และเนื่องจากกุหลาบเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ดังนั้นจึงสามารถตลาดจำหน่ายได้ง่ายกว่าดอกไม้ชนิดอื่น (สมเพียร, 2522:15)

กุหลาบเป็นไม้ตัดดอกอีกชนิดหนึ่งที่ให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงมาก โดยเฉลี่ยประมาณ 50,000 – 100,000 บาท/ไร่/ปี หรือให้ผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 200 – 300 ดอก/ไร่/วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการปลูกเลี้ยงและการดูแลรักษา สนั่น (2525:30) ได้กล่าวว่า ในตลาดโลกกุหลาบเป็นไม้ตัดดอกที่ได้รับความนิยมสูงสุดโดยอยู่ในอันดับต้นๆ ของดอกไม้ที่ได้รับความนิยมสูงสุดเสมอมา

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการผลิตกุหลาบมากขึ้น โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบรวมกลุ่มปรับปรุงการผลิต ในลักษณะของกลุ่มธรรมชาติ สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2530 โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบเชียงใหม่” (Chiang Mai Rose Growers Group) และได้มีการขยายพื้นที่ปลูกไปยังอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2537 – 2540 สำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพงได้รับมอบหมายภารกิจในการดำเนินงาน โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรทำกิจกรรมอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า และมีความมั่นคงถาวรในพื้นที่นาไม่เหมาะสมของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเข้าร่วมโครงการและร่วมปรับเปลี่ยนที่นาไม่เหมาะสมมาปลูกกุหลาบ ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วเกษตรกรสามารถเพิ่มรายได้จากเดิมการทำนามีรายได้ปีละประมาณ 1,200 – 1,500 บาทต่อไร่ แต่เมื่อเกษตรกรปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่นามาปลูกดอกกุหลาบตามโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร สามารถทำให้เกษตรกรมีรายได้ปีละประมาณ

100,000 – 180,000 บาท ทำให้มีเกษตรกรในพื้นที่อำเภอสันกำแพงปลูกกุหลาบกันเพิ่มขึ้น จึงมีการรวมกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบขึ้นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบฮิมคอย กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบล้านตอง กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบสองฝั่งออน กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบกรุงเก่า และกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบริมดง และรวบรวมกันจัดตั้งกลุ่มใหญ่ขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบอำเภอสันกำแพง” ถึงแม้ว่าการปลูกกุหลาบของอำเภอสันกำแพง จะเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบเป็นจำนวนมาก แต่ก็ประสบปัญหาด้านการตลาด เทคโนโลยีการผลิต ปัญหาเรื่องโรคและแมลงกุหลาบ ปัญหาเรื่องการใช้สารเคมี ปัญหาเรื่องคุณภาพดอก ปัญหาเรื่องการบริหารjuhีบห่อ ดังนั้น การศึกษาเรื่องการปลูกกุหลาบเชิงพาณิชย์ของกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงผลผลิตของกุหลาบให้เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในประเทศและต่างประเทศยิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและน่าจะได้นำมาศึกษามากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการผลิตกุหลาบและการใช้เทคโนโลยีการผลิตกุหลาบของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบ อำเภอสันกำแพง
2. เพื่อศึกษาต้นทุน ผลตอบแทน และการจำหน่ายกุหลาบของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบอำเภอสันกำแพง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการจำหน่ายกุหลาบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบอำเภอสันกำแพง และสำหรับเป็นข้อมูลเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในระดับต่างๆ และเป็นแนวทางการดำเนินงานให้กับกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบที่ไม่ประสบผลสำเร็จสามารถนำไปปรับปรุงดำเนินงานในกลุ่มของตนต่อไป

สถานที่ทำการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้สถานที่ดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูลโดยการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ปลูกกุหลาบจำนวน 5 กลุ่ม ในพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีพื้นที่ปลูกกุหลาบ คือ ตำบลห้วยทราย ตำบลร่องวัวแดง และตำบลแช่ช้าง

นิยามศัพท์

1. กุหลาบ (Rose) หมายถึง กุหลาบพันธุ์ผสม Hybrid Teas (Rose Hybrid) ซึ่งเกษตรกรในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ปลูกกุหลาบตัดดอกพันธุ์ผสม และกุหลาบมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Rosa chinesis* Jacq, R.I กุหลาบเป็นไม้ตัดดอกที่ได้รับความนิยมมากที่สุด
2. การผลิตกุหลาบเชิงพาณิชย์ หมายถึง การที่เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตกุหลาบเป็นหลักในการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง และมีแนวโน้มที่จะขายผลผลิตออกไปยังต่างประเทศ
3. ศักยภาพการผลิต หมายถึง ความสามารถในการผลิตกุหลาบเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องของรายได้จากการขายกุหลาบของเกษตรกร ขนาดพื้นที่ปลูกกุหลาบ ปริมาณผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกกุหลาบต่อครัวเรือนของเกษตรกร รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการผลิตกุหลาบ
4. เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบและผลิตกุหลาบเพื่อการค้า ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
5. ประสบการณ์การปลูกกุหลาบ หมายถึง ระยะเวลาในการปลูกและผลิตกุหลาบเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
6. กลุ่มผู้ปลูกกุหลาบอำเภอสันกำแพง หมายถึง การรวมตัวของเกษตรกรเป็นกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางและเป็นจุดศูนย์กลางในการติดต่อข่าวสารต่างๆ ตลอดจนมีการนัดประชุม และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันของเกษตรกรในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง เนื้อที่ทำการเกษตรทั้งที่เป็นเจ้าของและเช่าทำ คิดเป็นไร่
8. ขนาดพื้นที่ปลูกกุหลาบ หมายถึง ขนาดของแปลงปลูกกุหลาบทั้งหมดของเกษตรกรแต่ละราย คิดเป็นไร่
9. สภาพการผลิต หมายถึง จำนวนพื้นที่ปลูก ปริมาณการผลิต ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุนการผลิต และมูลค่าของกุหลาบต่อครัวเรือนเกษตรกร
10. เทคโนโลยีการผลิต หมายถึง วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกุหลาบเชิงพาณิชย์ ซึ่งหน่วยงานวิชาการได้พิจารณาแล้วว่ามีความเหมาะสมที่จะให้เป็นข้อมูลข่าวสาร หรือทางเลือกของเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบในพื้นที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เลือกใช้ 9 ประการ คือ พันธุ์กุหลาบ การเตรียมดินและการปลูกกุหลาบ การตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การใช้ฮอร์โมน การป้องกันกำจัดศัตรูพืช การใช้โรงเรือนผลิตกุหลาบ และการเก็บเกี่ยว

11. รายได้จากการปลูกกุหลาบ หมายถึง รายได้ที่เกษตรกรได้จากการปลูกกุหลาบ คิดเป็นบาท/ไร่/ปี
12. สินเชื่อ หมายถึง จำนวนเงินกู้ การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุน จากสถาบันการเงินของรัฐบาล เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมทั้งแหล่งเงินทุน ไม่เป็นสถาบันของรัฐบาล เช่น นายทุนธนาคารพาณิชย์ และญาติพี่น้อง เป็นต้น
13. การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การรับข้อมูลทั้งทางด้านการผลิต การตลาดเกี่ยวกับกุหลาบเชิงพาณิชย์และมีการฝึกอบรม ตลอดจนการให้คำแนะนำแก่เกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
14. การใช้ฮอร์โมน หมายถึง การใช้สารสังเคราะห์ซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายคลึงหรือเหมือนฮอร์โมนในต้นพืช เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตกุหลาบให้ได้คุณภาพสูงขึ้น
15. การใช้โรงเรือนผลิตกุหลาบ หมายถึง สภาพการปลูกกุหลาบภายในโรงเรือน เพื่อการควบคุมอุณหภูมิ โรคและแมลง ตลอดจนงานการดูแลรักษา
16. การตลาด หมายถึง ระบบการตลาดที่เกษตรกรใช้ในการผลิต มีระบบขายส่ง ขายปลีก และพ่อค้าคนกลางมารับถึงสวนของเกษตรกร